

FÖRSLAG TILL LÄSFRÄMJANDE STRATEGI

INLEDNING

Det kommunala folkbiblioteket och kommunens grundskolor har skilda lagstiftningar och uppdrag gentemot medborgarna. Men beröringspunkter finns när gäller omsorgen om våra barn och ungdomar. Till detta hör specifikt att våra elever i Timrå ska lämna grundskolan med så goda läskunskaper som möjligt. Läsinläringen är i huvudsak skolans pedagogiska uppgift, men med hjälp av folkbibliotekets resurser i form av professionell kompetens på litteraturområdet och med en stor tillgänglighet till litteratur, såväl skön som facklitteratur. Därför föreslår kultur och teknikförvaltningen att folkbiblioteket och grundskolorna samarbetar om en läsfrämjande strategi som ytterligare ger förutsättningar för goda läsvanor bland barn och unga.

Syftet med strategin är att eleverna får en mer regelbunden kontakt med folkbiblioteket och deltar i fler läsfrämjande aktiviteter, dels på biblioteket och dels på den egna skolan. Målet är att eleverna ska öka tiden med läsning av böcker, tidningar och tidskrifter. Genom regelbunden läsning ökar elevernas ordförråd som succesivt leder till en utvecklad förmåga att förstå och tolka komplexa texter. Vilket ytterst är en förutsättning att som medborgare fullt ut kan delta i vår demokrati.

Samarbete mellan folkbiblioteket och skolan har en lång tradition i Timrå kommun. Klasser besöker biblioteket och får en första introduktion hur själva lokalen är organiserad. Regelbundet erbjuds också skolorna att delta i en rad läsfrämjande aktiviteter. Men till skillnad från den kulturella scenkonstverksamheten som når alla barn från förskoleklass till årskurs 6 blir eleverna mer beroende av enskilda lärares intresse att ta med sin klass på biblioteket eller delta i läsfrämjande aktiviteter. Endast författarbesöken i årskurs 3 och 6 är en gemensam läsfrämjande aktivitet som når alla elever i dessa årskurser.

Ett ökat samarbete skulle bli ett verktyg som stimulerar barn att öka sin läsning i väntan på att alla elever i den svenska grundskolan får tillgång till bemannade skolbibliotek. Staten genom riktade stadsbidrag tar konkret ansvar för bibliotekens litteraturförsörjning, enligt en utredning som ligger på regeringens bord.

SKOLBIBLIOTEKEN I TIMRÅ KOMMUN

Folkbiblioteket genomförde 2015 en kartläggning av skolbiblioteken i grundskolan. Samtliga bibliotek besöktes och de ansvariga lärarbibliotekarierna intervjuades. Biblioteken jämfördes sinsemellan utifrån både Skolinspektionens och Kungliga bibliotekets (KB) kriterier. Dessa bägge är likartade till sitt syfte, men KB:s är mer konkreta för vad som ska känneteckna ett skolbibliotek av god standard.

KB:s fyra kriterier

- Har en katalog, manuell eller datoriserad
- Ligger i skolans lokaler
- Är bemannat minst 20 timmar/vecka

- Har minst 1000 fysiska media

Bedömningen ledde till följande poängsättning. Maxpoäng 31.

Söråkers skola 26 poäng

Bergeforsens skola 18 poäng

Arenaskolan 16 poäng

Mariedalsskolan 15 poäng

Laggarbergsskolan 12 poäng

Fagerviksskolan 10 poäng

Ljustopsskolan 8 poäng

Böle skolan 5 poäng

Ala skolan 2 poäng

I kartläggningen fick Söråkersskolan den högsta kommunpoängen genom att skolan har tillgång till den kommunala biblioteksfilialen som ligger i Folkets Hus. Bergeforsens skola hade vid tidpunkten en bemanning på 20 timmar i form av en person med biblioteksutbildning. Efter att kartläggningen presenterades för barn och utbildningsförvaltningen anställdes en skolbibliotekssamordnare som förser skolorna med litteratur från det kommunala folkbiblioteket. Det finns ingen uppföljning på senare år av kartläggningen och därför kan bemanning och anslag för bokinköp ha förändrats, både till det bättre och till det sämre.

KLASSBESÖK PÅ FOLKBIBLIOTEKTET 2008-2021 OCH BESÖK AV BIBLIOTEKARIE PÅ FÖRÄLDRAMÖTEN

2008 17 klassbesök, 2 föräldramöten

2009 3 klassbesök, 1 föräldramöte

2010 7 klassbesök

2011 11 klassbesök

2012 11 klassbesök, 2 föräldramöten

2013 13 klassbesök, 1 föräldramöte

2014 14 klassbesök

2015 6 klassbesök, 1 föräldramöte

2016 20 klassbesök

2017 13 klassbesök, 1 föräldramöte

2018 2 klassbesök

2019 2 klassbesök

2020 Inget klassbesök

2021 4 klassbesök

Statistiken visar i snitt 8 klassbesök per år, men besöken är ojämnt fördelade. Från och med 2018 sker nästan inga besök, där de sista åren är påverkade av covid-19 pandemin. I mycket ringa utsträckning bjuds barn och ungdomsbibliotekarien in till föräldramöten.

LÄSUNDERSÖKNINGAR

I rapporten, Läsandets årsringar 2021, sammanfattar litteraturprofessorerna Anna Nordlund och Johan Svedjedal, ett stort antal internationella läsundersökningar. Barn och unga i Sverige är markant inte sämre i läsförståelse med andra jämförbara

länder. Men i den första stora studien som genomfördes 1970-71 låg svenska elever i topp bland 19 länder.

I senare undersökningar under 2000-talet framkommer att glappet mellan starka läsare respektive svaga läsare har ökat samtidigt som antalet starka läsare har minskat och de svaga läsarna blivit fler. Barn och unga i Sverige har också en mer uttalad negativ inställning till läsning i jämförelse med jämförbara länder. Vilket avspeglas i att lästiden från de tidiga barnåren till tonåren fortlöpande minskar. Anna Nordlund som är författare till rapportdelen om barn och ungas läsning, skriver att den inre motivationen för läsning inte stimuleras tillräckligt i de tidiga barnåren. De finns enligt Anna Nordlund flera viktiga faktorer som påverkar barns motivation till läsning.

- Svenska föräldrar har minskat sin tid för högläsning för barnen innan den formella läsinlärningen startar i skolan
- Den svenska skolans betoning på tyst läsning och enskilt uppgiftslösande har skett i stor omfattning istället för att elever och lärare tillsammans i grupp analyserar och diskuterar kring litterära texter
- Många skolor saknar utbildade bibliotekarier som tillsammans med pedagogerna arbetar läsfrämjande. Många bibliotek gör små inköp av nya böcker och det äldre bokbeståndet upplevs som ointressant av eleverna.
- Den ökande konkurrensen från internet där den svenska skolan har den högsta datortätheten i världen och så gott som varje barn har en mobiltelefon med tillgång till spel, chattfunktioner och sociala nätverk.

LÄSUNDERSÖKNINGAR I TIMRÅ KOMMUN

Årskurs 8 och Gymnasieskolan

Denna bild bekräftas i den senaste LUPP-enkäten 2021 (Lokal uppföljning av ungdomspolitik), som Timrå kommun sedan 2005 genomfört på högstadiet och på gymnasiet. Endast 21.1 procent av flickorna och 15.9 procent av pojkarna i årskurs 8 läser böcker, tidningar/tidskrifter flera gånger i veckan. Cirka 80 procent svarar att de läser sporadiskt alltifrån dryga 20 procent som aldrig läser på sin fritid, till de som svarar att de läser någon per år eller någon gång i månaden. Eleverna lånar böcker i mycket litet utsträckning eller besöker det kommunala folkbiblioteket. Hälften av eleverna besöker aldrig biblioteket, resten svarar att man besöker någon per år eller någon gång i månaden.

På gymnasiet i årskurs 2 svarar 60 procent av pojkarna att dom aldrig eller högst en gång per år läser en bok. 30 procent av flickorna svarar att dom aldrig eller högst en gång per år läser en bok. Nästan 90 procent av eleverna svarar att de aldrig eller högst en gång per år besöker kommunbiblioteket.

Årskurs 5

Christina Sundnäs har varit projektledare med arbetet att implementera barnkonventionen på Timrå bibliotek. I uppdraget gjorde hon läsarintervjuer med elever i årskurs 5 på Mariedalsskolan och på Söråkersskolan. Den första intervjustudien gjordes både enskilt och i grupp i klass som bestod av 23 elever på

Mariedalsskolan. Vid det första intervju tillfället i oktober 2020 var det inget av eleverna som svarade att böcker eller biblioteket var en källa för information. De flesta av eleverna hade endast besökt kommunbiblioteket vid enstaka tillfällen. Sju av de intervjuade barnen läser på fritiden. Därefter bjöds klassen in till kommunbiblioteket vid flera tillfällen och fick delta olika lärande aktiviteter som medförde att deras kunskaper om kommunens bibliotek stärktes. Vid de avslutande intervjuerna, i september och oktober 2021, såg svaren annorlunda ut. 30 procent av eleverna svarade biblioteket som en källa till information, och 45 procent av eleverna svarade böcker eller litteratur.

I Söråker finns ett integrerat folk- och skolbibliotek. Biblioteket är en filial till huvudbiblioteket i Timrå. För att få en rättvis bild av de eventuella skillnaderna mellan Mariedalsskolans femteklassare gjordes intervjuer med femteklassare på Söråkers skola. Samtliga elever i klassen har lånekort och besöker biblioteket varannan vecka. De läser i klassrummet 10-15 minuter varje dag. Fyra av de nio intervjuade eleverna säger att de läser böcker hemma. Alla intervjuade elever har en fördjupad förståelse för litteratur. Exempel är att de kan resonera kring olika litterära genrer och har åsikter om skillnader mellan ljudböcker och fysiska böcker. I intervjuerna framgår också att eleverna för resonemang kring varför det är bra att läsa. Eleverna framför argument att läsning gör skolarbetet enklare, utökar ordförrådet och fördjupar kunskap, men också som förströelse.

Elever som inte ser som frivilliga läsare besöker ändå biblioteket. Här väntar man på föräldrar och hänger med kompisar. Eller så fikar man, spelar schack eller bara väntar på bussen. Två av nio elever svarar att de läser i en bok om de undrar över något. Samtliga elever hade en uppfattning om vad biblioteket är för en sorts plats.

FÖRSLAG TILL GEMENSAM LÄSFRÄMJANDE STRATEGI

Förskoleklass – Bibliotekarie besöker varje klass och berättar på ett enkelt sätt om böcker, bibliotek och läsning

Årskurs 1 – Bibliotekarie besöker varje klass och berättar på ett enkelt sätt om böcker, bibliotek och läsning

Årskurs 2 – Alla klasser besöker det kommunala folkbiblioteket och får en första introduktion hur man använder biblioteket och låna böcker. Samt får sitt eget lånekort.

Årskurs 3 – Författarbesök

Årskurs 4 – Litteraturfestival på skolorna i samverkan mellan folkbiblioteket och pedagogerna

Årskurs 5 – Alla klasser besöker det kommunala folkbiblioteket och får en introduktion i barnkonventionen och samtalar med bibliotekarierna om läsning.

Årskurs 6 – Författarbesök

TIMRÅ KOMMUN
Kultur- och teknikförvaltningen